

Думки-мережанки (збірка)

Олена Пчілка

Думки-мережанки

Олена Пчілка

1886 р.

Адаптований текст підготував Костянтин Юрійович Дахно

I

З новим роком

З летінням часу полохливим —
Іще один минулий рік,
Провівши поглядом думливим,
Збули, згубили ми на вік!...

Та в милім, щирому околі.
Серед братерства свого,
Зібрались ми вітатъ по волі
Новий рік — проміння його!

До чого ж смуток?... Спогадання
Журливі зникнуть хай від нас, —
Хай не темнять сумні вважання
Сей урочистий, хвальний час!

Нам не страшна лиха подія,
Поки в нас б'ється кров жива, —
Поки ще жевріє надія,
Поки нам серце зогріва!

Коли ж пак темрява і в душу
Несвіцьким гостем завирне, —
Тоді стаєм в юрбу байдужу,
Холоне серденько рвяне...

Здіймімо ж повную-повницю

За дні прийдешніх — ясні,
Нову вітаймо зоряницю,
Лишивши думоньки смутні!

Перед блакитним морем

Перед блакитним морем, в світлі я́снім,
Стоїть дівчи́на молода, —
Між лаврів, олеандр, в гурті прекраснім,
Про що хорошая гада?...

Їй спом'янувся хуторець убогий
В далекій рідній стороні:
Там степ німий простягся геть розлогий,
Неначе спить у тяжкім сні;

Край хуторця самотная криниця, —
Вода тихесенько бренить;
Самотная схилилася вербиця,—
Спустивши кучері стоїть...

Дівчина кинулась, зорить довкола,—
Деся близько пісня прогула...
О! Як не схожа тая баркаролла
З піснями хутора була!

Останні квіти

Сама бліда, в одінні легкім, білім,
Сиділа хвора́я вона;—
Перед її ж вікном барвистий килим
Прослала красная весна:

Травиця зеленіла, дрібні квіти
Вітались ўсміхом своїм,
І листом молодим тремтіли віти.
Кохались в промінні я́снім.

Головоньку на руку похиливши,
Склонилась хвора́я бліда,—
В садочок смутні очі утопивши,

Дивилась бідная.... Шкодá!

Натури вставшої привіт первісний
Здававсь останнім для її,—
Не їй світив той промінь благовірний,
Не їй співали солов'ї!...

У хату вибігла дівчинка, красуня
З квітками ясними в руці,
Мовлявши: "Глянь кохана мамуня.
"На гарні квітоньки оці!

"Я посаджу їх у твоїм куточку,
"Де посадила рожу ти;
"Сі ж квіточки й на той рік у садочку
"В нас будуть гарненько цвісти!"

Щебече доня, мати ж їй плечиці
Руками з жалем обвила,
Поцілувавши донині очиці,
Сльозами квіти облила!

"На той рік", в думці мати говорила,
"Мені квіток сих не видать!
"Й тебе, й тебе, моя дитино мила,
"Мені не бачить не кохать!"...

Посмертна шана

Поважно улицею йде юрба густа,
Старії люде і громада молода.
Ідуть, ідуть усі у хвилях урочистих,
В своїх бажаннях серця, пориваннях чистих

Поетові додати "довг останній",—
Скористувати час отой придатний,
Коли в останню путь іде він з цього світу,
Коли труну його, едвабами оббиту,

Із хати взявши цілою юрбою, бучно,
Із співами провадять пишно, гучно...

І принесуть труну до смутної оселі,
Тії холодної, довічної постелі;

І речі залучають чулі, розмаїті,
У перли красномовства штучного одіті;
І на могилу гарнії вінки положуть.—
Чи шана ж та, чи ті вінки допоможуть?

Тому, хто цілий вік болів душею, серцем
І в землю ліг, утомлений тим герцем
З байдужістю свого рідного люду,
З котрого занять хотів сліпецькую полуду!

Де ж перше ти була, юрба тепер прихильна,
Від кóтрої гуде околиця могильна?
Де ж ти була тоді, як, серцем одинокий,
Поет величний твій у темряві глибокій

Самотного життя провадив дні тяжкії
І сльози проливав за тебе ті гіркії!...
Де ви були, проречистії красномовні,
Старі і молоді товариші письмовій,

Тоді, як друг живій ваш прагнув слова,
Палкóго почуття? Німіла ваша мова,
Не заглушила,— ні! — ворожого гукання,
Догани дурнів, подлого клепання

На душу чистую! Тоді пак ви мовчали,—
У серце друга більшої отрути доливали!
Тепер згадали всé життя його минуле,
Тепер прилюдно ви сказали слово чуле!...

Ба!... за вінок життя терновий всі співцеві
Поклали на могилу ті вінки рожеві!—

Прощання

Прощай, моя люба, прощай, моя мила!
Подай мені руку твою!
Прийми ж ти голубко моя сизокрила,

Остатнюю сповідь мою:

Мандрую, кохана, в непевну дорогу,
В тяжку невідому путь;
Судилось здобути мені перемогу,
Чи ранньою смертю заснуть?...

Хай буде, як буде! Не маю вертатись
Назад з того шляху, що взяв,
Не маю тії корогви одцуратись,
Що вільно і щиро я зняв.

Жили ж поривання й надії палкії
У нас, моя вірна в обох,—
Ми щирую віру і думи святії
З тобою кохали удвох;

Чи треба ж казати, що тебе не забуду?
Нехай не турбується серце твоє!
З останнім диханням хіба я позбуду
І думи й кохання моє!

Прощай! Хай очей твоїх ясне сіяння
Просвітить непевну путь,
Хай любі стискання руки, цілування—
Не жаль, а одвагу дають!

На стріванні (пісня)

"Ой вечер вечер, вже вечеріє,—
Моє серденько все веселіє!...

Котися ж, ясне сонечко з неба,—
Світлонька твого, мені не треба:

Зійде для мене другеє сонце,
Як прийде милий, стукне в віконце!...

Ой вечер, вечер, вже й ніч темненька.
Мойму милому стежка видненька;

Стежка видненька, іти зблизенька,
Впущу в садочок, не вглядить ненька...

Як упускала ж,— ручку стискала,
Як випускала ж,— з жалю вмлївала:

Ой згасли, згасли зіронька срібні,
Переспівами пташечки дрібні;

Ой зблід на небі, місяць ясненький,—
Іди, мій милий! Вже ж день біленький!...

Іди, козаче! Іди, мій орле!...
На що зійшлись ми на люте горе!

На що ж тебе я вірно кохаю,—
Ми ж розійде́мся, як стéжки в гаю...

Нам не судилось жити у парі,
Закрили щастя чорнії хмари!

Ой буду ж плакати, буду тужити,
Без тебе ж, орле,—в світі не жити!

Умиюсь слізьми, заплачу зірка,—
До тебе ж вийду, як зійде зірка!"...

Люлі-люлі...

Спи, моя доненько, спи, моя доленько!
Я колишу на руках;
А як заснеш, моя ясна зоренько,—
Сяду в тебе в головах.

Ласка ж та пильная, чула, прихильная,
Буде твій сон стерегти;
Мати глядить тебе, квітко похильная,—
Щиро впевняйся їй ти.

І все життя своє буду, дитя моє,
Серцем тебе пильнувати,

І спочування повік таке саме
Буду тобі уділять:

Як не вграватиме, світлом сіятиме,
Радістю серце моє,—
Горе голубки його розбиватиме,
Радість журбою пов'є!...

Вгляжу ж в очах твоїх щастя блискуче,—
З любкою я обіймусь
І задавлю в собі горе пекуче—
І до тебе усміхнусь!...

Спи ж, моя доненько! Спи, моя зоренько!
Спи, моє щастя яснє!
Хай обмина тебе лихо і горенько
Та на грудях у менє!"

Сердечні турботи...

Хороша, напро́чуд хороша Марія!
Як квітка у мамі зросла!
Що гарна ж вона, як велична лелія,
По містові чутка пішла.
Лицяються хлопці, круг хатоньки в'ються,
Як пчілоньки тії, бігме!
Лицяються!... Речі солодкій ллються,—
Та котрий за себе візьме?...

Міркує Марія за речі ті любі,
Міркує, спогадує хлопців усіх:
Від кого нарешті у певному шлюбі
Надіятись милих утіх?—
"Сусіда Микола! Чи тож пак не гожий?
Чи тож не вродливець-козак!
Як глянеш на його,— який він хороший,—
Трепещеться серденько так!
Стрункий, кучерявий, у личку смуглявім
Рожевая краска горить;
А оченьки поглядом,— ясным, іскрявим,—
Ну, сказано, сушить-в'ялить!"

Ба! Гарний!... Нема що про те і казати!
Найкращий од всіх... Та дарма!
В сусіди Миколи,— шкода і гадати!—
Лиш красная врода сама!...
А в інших?— Ах, на що там думати довго!
Хто ж буде од князя багатший у нас?
І коні, й коляски, й маєток до того
Зостався іще про запас.
Я ждала учора... та князь не приходив!...
Невже ж та прихильність мине?...
На балю ж остатнім очей він не зводив,—
Ох, так закохався в мене!"...

Хороша Марія зникає в садочку,
Задумана вийшла така;
Аж там у квітниці, в затишнім куточку,
Сусіда Микола чека...
Іде він, вітає, за ручку стискає,
Сіда край Марії, — а голос тремтить;—
В сей ранок Марія напевне дознає,
Як серденько в його болить!
І речі палкі вродливий здійсмає,—
Сказав він Марії, що змиг:
Життя своє все положить обіщає
Дівчині коханій до ніг!...

Загаялась довго Марія в квітниці!
Іде у світлицю з садка;
Палають огнем її чорні очиці,
Тремить її біла рука!...
Аж там у світлиці спіткала загадку,—
Листочок од князя лежить;
Пізнала Марія ту княжу печатку,—
Зірвала її в одну мить!

Ну й ранок удався!— І князь освідчає
Кохання своє запальне:
Марію до шлюбу узять він бажає,—
Те має "за щастя одне"!...
І жде "на одповідь!" В таку хвилину
Що ж в світі Марії робить?...

"Я згоджуюсь князеві стать за дружину!"

Нарешті відповідь летить...

А як же з Миколою?— може спитати

Цікава:— не тяжко ж було

Марії оту плетеницю порвати,

Що любе кохання сплело?—

Ох, де вже не тяжко?!... Велика досада

Хіба не лишила сліда?

Погляне Марія у ясні свічада:—

"Мій Боже! Яка я бліда!"...

Півроку минуло.— Веселії вісті!

Ще краще Марія цвіте:

Про гарну княгиню — у більшому місті

Ще більшая чутка іде!

І молодь за нею й поважнії люди,—

Усіх вона зводить з ума;

Юрба́ закох́анців за нею усюди,—

Та тільки Миколи нема!...

Якось у театри сиділа Марія,—

Убрана, хороша, як зірка зорить!

Аж гляне, — не марна ж була та надія!—

Онъ, онъ де "Микола" сидить!

"Змінився ж як, Боже!... Та де ж парубочі

І сила й краса?!... Як змарнів!"...

Пильнує княгиня, зустрілися очі,—

Микола увесь затремтів.

Чекає княгиня, — невже ж пак Микола

Не прийде у ложу до їх?

А тут же веселість така довкола!

І гомін безжурний, і сміх!

Ба! Ні... не прийшов!... А ждання стурбовано

Маріїно серце украй;

Ах! Довго Марія заснуть не здолала,

Вернувшись з театру в свій рай:

"Мій князю! Я хвора!—Загинути можу!

Знайди "Чарівний талісман!"

Насилу приспів на розкішному ложу

Княгиню французький роман.

Не досьть турботи! Після у неділю
Марія газету взяла;
Між інших новин, у міському одділі,
Маленька там звістка була:
"В такім-то домочку, в таку-то годину,
Застрелився хлопець-юнак;
"Нещасне кохання звело в домовину",—
Кінчалася звістка отак.

"Микола" застрéливсь!... І в тую хвилину
Не плакать Марії?! — камінна була б!
Зійшла ж до гостей у обідню годину—
Одягнена в чорний едвab!

Волинські спóгади

Волинь незабутня, країно славутня!
У пишній красі ти красуєш!
Здавен твою бачу українську вдачу,
Здавен мою душу чаруєш!

Я рідную мову, ту люблю розмову,
В краях твоїх всюди вчуваю,
Те слово живе, — вікі невмируще, —
Я скрізь в тобі серцем вітаю.

І з словом жаданим, та з людом коханим,
Єднаєш ти в серці моєму—
Ти спóгади ясні про милі та красні
Куточки в обширі твоєму.

Я іншу містину, як люблю годину,
У думці ніколи не втрачу, —
В бездушнім просторі, у мертвім околі,
Живе своє серце там бачу:

У блисканню річки, — в ясній невеличкій, —
Обличчя ввижаються явні,
У гомоні гаю, в зеленім розмаю,

Розмови вчуваються давні...

Ви, Звягеля скелі, узгір'я веселі!
Ми з вами пак довго живали!
Найкращії літа з життя сього світа
Мої проміж вас пролітали!

Ти, Случе ігриста! Вода твоя бистра
Багацько умчала з собою
І щастя яснóго і суму важкого
Мого,— утекло за водою!

Ти, Луцьк стародавній, що досі слід явний
Ховаєш старої давніни,—
Й тебе я спізнала, й тебе пильнувала,
Були то хорошії днини!

Старезний твій замок, дідизни останок,
На вік в моїй думці зостався,
І повідь весняна, широка, — і давня
Та церковця, в котрій прощався

Мій дух із тобою!... Не жалем-журбою
Хотіла б тебе спом'янути,
Волинський куточку,— де мов в сповиточку
Години ті сплять незабутні!

Гульча
(Посвята Мар'ї Мих. Косач)

Тебе, Гульчу красну, не як зорю ясну.
З'єднану з життям моїм тісно,—
Тебе я самую у думці милую,
Тебе я люблю безкорисно!

І в Гульчі є хата, на ласку багата,
Що радо мене привітала,
Тим щирим коханням, прихильним вітанням,
Мов крильми мене огортала.

Сім'ї тій приятній, я в думці мовчазній

Найщиршую дякую складаю,—
Тебе ж, Гульчо красна, садочками рясна,
Таки ж непідкупно співаю!

Хороші садочки, ще кращі видочки
Красують у квітах дівочі;
Примітиш ті зорі,— глибокі, прозорі,
Гульчанок принаднії очі.

Не будем баритись, на "квіти" дивитись,—
Ми ще завітаєм у хати;
За видную пору погляньмо на гору,
Убрана в зеленії шати:

Славутнюю "гроту", величну пишноту,
Те взгір'я очам одкриває;
Погожа водиця, святая криниця
З печери тії виникає.

Прозорий струмочок, минувши місточок,
На двоє себе розлучає,
Та острів круглястий, — віночок кущастий,
Помалу ллючісь, обіймає.

Колись-то,— казали,— в струмочку гуляли,
По ширшім просторі ходивши,
Човночки веселі, від пана оселі
Гостей до печери носивши.

Веселеє панство!... Величне убранство
Та хвиля ясна одбивала;
Походні світились, та співи котились,—
Луна тільки з гаю вставала!

Тож в Гульчі задавна за діди́ча пана
Був значний "Підчаший" заможний;
В Підчашого то́го, як в друга свого,
Бував сам король превельможний.

Мушкети ж гукали, та речі лунали,
Палкії, за справи ойчизни;—

Хто відома має, нехай угадає
Бучний отой гомін дідизни!...

Ми ж тії турботи, край тихої гроти,
Згадавши до речі, зоставмо,—
В зеленім гайочку, в затишнім куточку,
У спогадах близьких забавмо.

Стоять вартовими, рядами німими,
Ті дерева думливії, давні;
Край хвилі на лавці забудеся в гадці—
І мріються сни тобі ясні...

Аж гомін надходить,— отож бо приходить
Гурточок селян до криниці:
Іде і старее, іде і малее
Набрати з печери водиці.

Дивлюсь я, — набожне бере собі кожне
Погожую з каменя воду,
Лиш діточок двоє, веселі обоє,
Показують жвавую вроду;

Життя те новее, життя молодее!
Щебече байдужо, сміється...
Ходімо на гору,— в вечірнюю пору
Там інше життя обізветься...

По стежецечці в гаю уздовж походжаю;
Скрізь— тиша, ні гуку немає;—
Та мов про колишні розмови давнішні
Тут пам'ять таємна вітає:

Два дерева до купки, як милі голубки,
Схилились над стежку малую;
В таємному місті, в зеленому листі,
Мов бачу я постать гнучкую;

Мов чую вітання, мов чую зітхання,
Та щирі розмови дівочі;
Мов світять ласкаво, сміються лукаво

Панянки хорошії очі.

Чи тільки ж панянка?— Чи раз же й селянка
Отут на розмові стояла?
Та втіху стрівання, чи тугу розстання
У тихих речах виливала!...

Спізнилась я в гаю, на стежечці з краю:
Вечірня вже зірка вставала,—
Як тихая мрія, як мила надія,
В прозорому небі сіяла!

Пора вже до хати із гаю рушати! —
Я кинула погляд остатній,
На гору таємну, на Гульчу приємну,—
Добраніч, куток благодатній!
Серпня 20-го, 1881р.
*Гульча- село на Волині, в Острозькім повіті.

Заграва ясна (Посвята пані М-ії М.)

За́грава ясная, зóря світо́ва
Доню збудила мою!
Любка малесенька плакати готова,
Маму гукає свою.

Ні, моя доненько! Світло червоне_
Радість денную несе:
Стане тим світлом около все повне
І звеселиться усе!

Зóря ж і нам занялася іскрява,—
Но́ве життя нам прийшло:
Згинула су́тінь, годино́нька млява,
Щастя упо́вні зійшло!

Згуба...

"Мамо, дивись!... Тії квіти,
Що на шибка́х тут були,—

Срібним морозом вибіті,
Дивні такі,—зійшли!

Вже ж їх нема!... Ясний плóмiнь
З печі по їх пак загравав,
Ранішній сонечка промiнь
Їх ще хутніше забрав!...

Що ж то у нас, моя мамо,
Та не ведуться квітки?
Все ж в квітничкóві пропало,—
Голі zostались грядки!

Квіти морóзом побило
Ті, що в садóчку цвіли,—
Сонечко ясне згубило
Ті, що з морóзу були!"...

"Та вже не ти!"...
(Посвята А.И. Суд-вiй)

Рожева квітко! У садку в дівчiни
Ти процвітеш, на втіху їй;
Краса, уквітчана в щасливі днини,
Ще ліпша буде — при твоїй.

Настане друге літо — і заграє
Знов сонечка блискучая стягá;
В садочку знову роженька засяє,
Та вже не ти,— другá!...

Ти, соловейку милий! — в лузі темнім
Виводиш співи чарівні:
В куточкулюбому, в гаю таємнім
Співаєш ти гімн дивній весні!

Прийде́ другá весна— і гостю божу
Зустріне знову гімн дзвінкий;
Вестиме ж соловейко пісню гожу,
Та вже не ти,— другiй!..

Співець-кобзар! Ти людям вповідáš
Глагол гучний, і слухають тебе,
Втішаються піснями, що складаєш,—
І розважають тим себе!...

Час перейде — і пісню тую гучну
Співатиме співець який,
Хвалу в людей здобуде чу́лу, бучну,
Та вже не ти,— другий!..

Надіє, вернися!

Хвилино журлива, хвилино сумная,
Звідкіль ти на мене взялася?
Навіщо ти, туго, журбо навісна,
У серце мені уп'ялася?

І душу стискаєш, гнітиш її важко,
Одгониш всі близькі втіхи,
І навіть чужі мені слухати тяжко
Веселії речі та сміхи.

Так темно, так глухо в душі неогрітій,
Порвалися струни дзвінкії,
У думці колишній, ясній, розмаїтій,
Бринять тільки сльози гіркії!

Ти зникла, надіє, зоря золотая!
Як пташка злетіла-знялася...
Сама тільки туга, як ніч зимова,
На серце мені наляглася.

Вернися ж, надіє, — кубелечко звити!
Без тебе ж так серце болить!
Не мавши надії, не варто і жити,
Не варто тим світом нудить!

Мій друже!

Мій друже! Удвох ідемо ми на гору,
Годинонька тиха мовчить;

У тую вечірню, лагідну пору
Листочок малий не тремтить.

Вечірнєє сонце —— рожеве проміння
Над краєм землі розлило,
І зда́лека звідкісь те дзвона гудіння
В ласкавім повітрі пішло.

І тихо йдемо́ ми рука із рукою,
Я чую, як серце твоє
Приязню чулою б'ється одною, —
Так само, як серце моє!..

Нехай би ж огонь той жерущий, пекучий
Кохання палко́го і зник, —
Та при́язні чулої промінь живучий
Зостався б нам в серці навік!

Пісні минулого

Прорéчисті тії читаю скрижалі
Народних пісе́нь. І надії, і жа́лі
Свої тут народ положив у піснях,
Лунає та мова у дрібних листах.
І мертві́ї ті ватаги́ із могили
Говорять, торкаючи душу і сили. —
Та речі в пустині німій гомонять,
Та люди живі́ї мовчать!

"Забудь мене!"

"Забудь мене! —— Нехай гадання
Про долю спільную минуть;
Як жаль тобі твого дрімання,
То маєш краще —— знов заснуть!

Не будеш більше вагуватись, —
Чи так, чи так тобі іти!
Пора сказати, пора дознатись,
Що край мене не встої́ш ти!

Нехай в очах блищить у тебе
Сльоза перед розстанням сим; —
Розвагу знайдеш задля себе
Ти у житті твоїм ясні'м!

Хай і моєму серцю тяжко
Сказать тобі: навік прощай!
Нехай і так, — нехай і важко, —
А "серцеві не потурай"!

Та й нащо серця додавати!
Воно той вирок не схибне!
Так, — буде твердо він лунати,
Мій заповіт: забудь мене!"

На спогад Шубертової серенади

Місяць пліне, блищать зорі,
Ніченька сія',
Грають хмароньки прозорі! —
Глянь, красо моя!..

Глянь! - Земля, сріблом повита,
Гарная така;
Самоцвітами укрита —
Сонная ріка.

Чуєш ти, — в гаю чудова
Розляглась луна:
Гучно ллється соловйова
Пісня чарівна!..

Час розкошів, утішання,
Дарять небеса! —
Вийди ж! Вийди на стрівання,
Дівчина-краса!..
Кохані речі

"Яка ти хороша! — Як гожая вєсна!
Як квітка чудесна, як зірка небесна!
Як місячний промінь, як божее сонце!

Поглянь же на мене, — як ранок в віконце!

Заглянь в мою душу, що повна тобою;
Ти світ мені цілий скрасила собою.
Тебе ж я кохаю незмірно, безмірно!
На світі ніхто не любив ще так вірно!
Тобі ж я не зраджу до суду, довіку!"...

Невже ж завдавати брехню чоловіку? —
Не слухать речей отих чулих, гарячих?
Не чути в їх струн щирозлотих, молячих?
Ба! Чом би не слухать той гомін мов з неба!..
Та вірити тільки клятьбам тим не треба!...

Одвідини

(Розповідь дежурної)

...." У нас, в Повивальнім отім інституті,
Бувають слабії, — у дармівім приюті,—
Усякі... Бувають і пані вельможні,
Вродливиці пишні ще й надто заможні,—
Та кóтрим не вільно на світ породити
Дитя у палаці, бач, ніде подіти!...

Найбільше ж таких, що нужда́ приганяє,—
В приют, де рука їх чужая приймає...
Недавно я хвору таку доглядала,—
Гостина її мені в душу запала.

Прийшла до нас пані одна у палату;
Одежу пак мала просту́, не багату,
Лагідную постать і коси русяві;
Блідáя була, тільки очі іскряві
На личку змарнілому грали-блищали,
Із муками разом надію являли.—
Ох! Тя́жко небозі прийшлася та до́ба!
Хоть нам удаватись у жаль не подóба,
Та рвали за душу несвіцькії крики!
Здавалось, що з ними порветься навіки
Й життя у слабої... Аж другої днини

Почувсь народженної голос дитини.
Хлоп'ятко найшлося,— таке пак гарненьке,
Чорняве й, нівроку йому, здоровеньке.—
Забути ж недавніх тяжкої муки!
Недужа складає ослаблїї руки,
Та поглядом щирим благає подати
Дитятко — і стала ж його милувати
Очима прихильними, повними втіхи.

Слабая не мала од мене поміхи:
На другий же день я листа написати
Дозволила їй і десь в город послати.
Весь день турбувалась моя породіля!
Згадала ж вона, що була пак неділя,
Прибралась сама і дитинку малую
У шапочку вбрала якусь новую;
Металась, та видно когось би то ждала,
На вхідній двері усе поглядала...
А день проминув — ніхто не спитався
Слабої моєї! І другий почався
Вже ранок... І знову ждання тее скрите,
І знову палання лица слабовите!...
Аж се, по обіді, приходять питати,
Чи можна недужу мою повидати:
Мовляють, що пан там якийсь дожидає.
Як пташка стріпнулася слаба, поспішає
Сказати, що може прийнять. Одчинилась
Дверей половиця висока й виявилась
Сподівана постать прибувшого пана.
Чорнявий він був, біловидий як панна,
Бадьорний, повітря весняного хвилі
Приніс він з собою, веселії, милі;—
Ба, навіть квітка весняна бриніла
В петлиці у його, первісточка біла.
—Добрїдень!— мовляв він, вітавши слабую;
Вона ж простягла йому руку блідую,
А потім і другу—і стиха сказала:
"Я ждала ще вчора!... Напевно не знала"!...
—Ах! Бачите вчора не міг я прибути!
Не можна було од проїздки вминуті:
Учора пак їздили ми на гулянку,

У ліс, — отуди, у Веселу полянку.
Ви знаєте добре її?—"О, звичайно!
Торік пак бували ми часто!... Нехай-но" ...
— Там сіла квіток тепер! Річ перервавши
Слабій, пан промовив— і, квітку доставши
З петлиці, подав їй: от, на́те на спомин!—
А далі спинів він безжурний свій гомін
І пильно дививсь, як лежала слабая.

— Ну, як же ви маєтесь? Щось ви така
Страшенно змарніла зробились! — "Нічого"!...
Мовляла слаба: " а за те ви на мого
Синочка погляньте!... Іще ж не вида́ли!"...
І пану дитятко ми те показали.
Тремтіли в недужої руки—й очима
Впилась вона в гостя; здвигну́в він плечі́ма,
Склонивсь над дитя́м і промовив недба́йно:
— Ну, що́ ж там!... Кавало́чок м'я́са, звичайно!
На що́ тут дивитись!— і іншу розмову
Прова́дити став він, балакати знову.
А зго́дом уста́в і проща́ться з слабою
Став гість. І поникла вона головою,—
Спиталася тільки: "коли ж знов до мене"?...
— Не знаю!... Прийду́, коли трапиться! Певне!—
Вклонився увічливо пан нам обо́йм—
І тож попрощався він з нашим покоем.

І тихо знов стало у нашій оселі...
Слабая сиділа на білій постелі,
Біліша од квітки маленької теї,
Що впала із рук на коліна до неї, —
Знайомого гаю первісточка біла,
Весняночка тая, пом'ята, змарніла...
— Приля́жте!— кажу я слабій. І тихенько
Лягла вона знову—й дитятко маленьке,
"Кавало́чок м'я́са" отой, пригорнула,
К стіні одверну́лась, — неначе б заснула.
Та видно було як тремтіло те тіло,—
Важкее́ ридання в йому клекотіло!

Хотіла я сло́во розва́ги сказати,

Та, глянувши, вийшла тихенько із хати...
З тих пір— як слабую в палату уводять,
"Одвідини" ті в мене з думки не сходять!
Чого пак дістане по му́ках тих тяжких?
Чи я́сного щáстя, чи слі́з тільки ва́жких!...

З поеми "Козачка Олена"

I

Весна-красна

Віє лёгким духом, вільним —
Прийшла вéсна-кράсна,
Із-за моря, з ластівка́ми,
Прилинула я́сна!

Забриніли стави-ріки
В берегах зелених,
Залунáли всі ўлоньки
Од спі́вів веселих.

Всміхається ясне сонце
У небі блакитнім
Хмаринонькам кучерявим,
Біленьким, лагідним;

Обізвався соловейко
У лузі, в ліщині,
Пограває козаченько
В сопілку дівчіні.

Сади рясні вишнёвії
Білим цвітом сяють,
Вишитими рукавцями
Дівчаточка мають.

"Будь здорова, челядонько! —
Мовить весна́-кράсна.—
"Гуляй, радій, молодéнька, —
До́ки порá щáсна"!..

II

Цвіту зміна...

...Вже ж улюбому куточку
Змінилося все!..
Он кучері з верби рясні
Вітерець несе —
По узгір'ю на змокрілий
Холодний пісок;
Зажурився, засмутився
Унизу й ставок:--
Похмурую, невеселу
Думоньку гада,
І здіймається під вітром
Темная вода;
Хитаються очерети,
Лóзи самотні
Рóнять в воду, наче сльози,
Листóчки дрібні...
Всé змінилося, дівчіно,
Над осінь смутну́,
Все гадає враз з тобою
Ду́моньку одну́,--
Журливаю, що не за́вжди
Сóнечко вгравá,
Що й вонó таке зрадліве,
Як любі слова!..

III Осінь

Проминуло красне літо,
Мандрує за море;
Щó кому подарувало —
Чи радість, чи гóре —
Байдужé йому за тее!
Хай пла́че нещасний,
Хай щасливий, радіючи,
Має у́сміх ясний...
Як мандрівець перехідний
Шатріще здіймає,
Так літечко, відходячи,

Рясний лист зриває!
А проте ж то, либонь, шкода
Йому покидати
Становище, у якому
Довелось тривати!
Кида літечко навколо
Погляди журливі,
І зриваються у його
Зітхання тужливі...
І останньою красою
Діброви пишають,
І барвами остатніми
Квітки' доцвітають!

IV

Весілля

...У неділю для дівчини
Сонце не зійшло:
Горе хмároю сумною
Світ оповило!

Чутно пісню весільную,
Музіка гуде —
Милий, з іншою звінчаний,
Од шлюбу іде...

На весіллі збір веселий,
Ллється оковита,
Сидить дома дівчинонька,
Залізом прибита...

На весіллі вже долівка
Підківками збита,
У дівчини хустиночка
Сльозами облита.

"Гра́й, музіко! Гра́й, троїста!
Шпа́рко, веселéнько!
Лийте́сь, сльози! Лийте́сь, гіркі!
Не даві'ть серде́нька!..."

V

Хустина

Прилетіла зозуленька
Через ясний бір,
Завітала дівчинонька
До козака в двір.
"Здоров, милий, чорнобривий!
Чи мене пізнав?
Як з іншою повінчався,
То ще ж не стрівав!..
Та не схиляй головоньки —
Не коріть прийшла;
Була б довга та розмова —
Година ж малá:
Уже стоїть осідланий
Твій кінь воронець,
Треба хутко знаходити
Розмові кінець...
Од'їжджаєш ти, козаче,
У непевну путь,
Може ж, тобі доведеться
І руки згорнуть!
То ж колишня твоя мила
Прощатись прийшла
Та гостинця на прощання
Тобі принесла:
Пам'ятаєш мережану
Хустину мою?
На весілля готувала —
Сього не втаю!
Не здалася хустиночка
На весілля нам;
Але ж тобі готувала,
Тобі і віддам!
Нехай здасться хустиночка
Не на те, щоб гнить,
А для слави козацької,
Сідельце укрить.
Добре ж твоє, козаченьку,
Серденько воліло,

Виступаєш з товариством
За святеє діло.
Хай господь тебе прова́дить
У ту́ю доро́гу,
Нехай доля над ворогом
Су'дить перемо́гу!
Коли ж будеш незрадливим, —
Хай доля сприяє,
Нехай ща́стя ся хустина
Тобі привертає!
Повертайсь тоді додому
Із військом щасливо,
Хай розплете твоя жінка
Коникові гриву!..
Коли ж ділові святому
Зра́диш, коза́че́ньку,
Хай натрапиш, вертаючись,
На злу́ дорі́же́ньку.
Хай тоді у чистім полі
Ти марно загинеш
І моєю хустиною
Собі руки вкриєш!
Пам'ятай же теє слово,
Що тут говорила,
Як прощатись приходила
Незві́нчана мила!"
По тій мові пішла з двору.
Ті́хо біля хати,
Ті́льки чу́тно, як голо́сить
Жі́ї'нка у кімна́ті...

На полі честі
(Посвята пам'яті А. С. К-ча, що поліг на війні 1876 года.)

На полі честі він лежав,
Де протекли річки криваві;
Уповні літ він помирав, —
Та в повній, бездога́нній славі.
"Сестра" юна́ка молодого
Та милосердна узяла,
Втирала кров з чола блідого,

З сльозами річ к ньому зняла:
"Ти помираєш, чесний брате!
Спостигла смертна пора!
Твоя ж заплаче бідна мати,
Дружина мила, чи сестра.
Та скажуть рідним, що на полі
Чужім не марно згинув ти:
З крові твоєї — щастя, долі,
Братерства виростуть цвіти!"

Влад - ру П. Н - ку

Пора чудова! Навколо все пишає
У рózкошах, — і сад, і ниви, й гай!
Весела пташечка в гіллі немов питає:
Невже ж оцей для кого— смутний рай?...

Натури ж голосі веселі учуваю,
З'єднані в гурт, я духом самотнім,
І на життя безжурне споглядаю—
Журливим поглядом своїм смутнім...

Самá собі... самá!... моє близьке око́ло –
Дитячий гурт: як пташка та в гіллі,
Щебече він, провадив він навколо –
Своє життя, та кло́поти малі.

Згадайте ж ви мене, товаришу мій чулий,
Мене отут в моїй самотині
Своє пришліте слово – й дух знебу́лий
Одрадістю поживите мені!

Згадайте у своїй околиці славутній,
Де Дніпр, наш рідний батько, протіка,
Де близько спочива кобзар наш незабутній, —
З'єднала душі нам його рука.

Як часто думкою прагнénною вітаю,
При світлі зірок ясних, коло вас,-
Перо кладу, у вас порадоньки питаю
Про те, що двох однаково турбує нас.

1885 р. Мая 25, с Колодяжне

Скарби минулого

Давно́ написані листки!...
Неначе зсо́хлії квіткі
Вони лежать у мене в скрині;
І в серця тихого святині
Я ними теж пак дорожу,--
Ті скарби мертві бережу!

Не треба б думки-жалібниці,
Однак часа́ми до сховни́ці
Іду́, дивлюсь, журюся я!
Лежить там молодість моя...
Он давні, школьні́ї листочки;
Чудні край буков завиточки
І візерунки на полях...
На неупі́нливих крила́х
Мину́ле за́здрее забрало
І де́сь далéко їх замчало -
Часі́ безжурні́ї оті
Як про́мінь я́сні, золоті!
А от пі́зніше́ писання,--
Мої́ письме́нні почи́нання...
І просто́душні, і смутні́,
Здаються твори́ ті мені!
Писало́сь пи́льно... Думок рі́й,
Сріблястих та химерних мрі́й,
Снува́всь тоді!... І труд сква́пливий
Тепер вкрива́є порошок сиві́й!...

А ось і лі́сти, від близькі́х:
Від крѐвних, чи від душ рідні́х.
Вже інших авторі́в не ста́ло!...
Переглядаю́ я помало
Їх речі́ писані́ —— й дух мій
Немовби чу́є в мові́ тій
Далекий гомі́н замоги́льний,
До мене мов і та́м прихильний!
Самий папі́р мовля́ все зразу...

Ні, не пекучу серця вразу
Тепера чую й не яка
Мене гризе журба тяжка;
Нема того, що турбувало
Мені так душу, що збирало
До купи щілочки дрібні
Знайомих рук близьких мені;
Спаліти б можна лісти тії,
Як спопеліли ненавіснії
Колишні радіщі й жалі,
З'єднані з лістами. Та ні
І сії в'язочки не кину
В огонь, мабуть і до загину!

Коли ж я буду умирать,
Усе на світі покидають, —
Тоді всі скарби я спалю:
Щоб ані щастя, ні жалю
Мого байдужо не чіпала
Рука чиясь, — та не поклала
Деся на розп'утті шляховім;
Щоб не дісталось нічийм
Устам сміятися над тим,
Що для мене було святим!

Лежіте ж давнії листки,
Життя змарнілії квітки,
Укриті пілом і журбою!...
Ви ж умреті, зовсім зо мною!

II

Переспіви

Розділ світа

(Посвята Лесі Українці)

"Візьміте світ"! з висот надхмарних неба,
Свою скінчивши працю, Зевс прорік:
"Хай кожен частку, — скільки йому треба, —
Візьме і нею владає повік"!

Сказав! І тільки залунало слово, –
Все народженнеє, і ніжчі й дукачі*,
Старé й малé всі кинулись рапто́во,
На паювання світа біжучи!

Хто села взяв, хто – тіхії долини,
Хто ріки бистрії, де вир кипить;
Поля́ й байра́ки, не́трі й крем'яніни—
Собі господа́ря найшло́ все в мить!

І після всіх, як розділ вже скінчився,
Прийшов поет. І погляд свій смутний
На світ той кинув він, у тузі похилився;
У всіх притулок, — він лиш самотній!.

.
Де прихилітись?... Із серця мимоволі
Зірвався жаль на божий суд тяжкий:
"О, Боже сильний! Всі живуть в роздоллі,
Всім місце єсть, ніхто тут не чужий!

Лиш я, чужинець всюди безпричальний,—
Спитатись маю вік, як сирота!
Твій світ вели́к, притулок безпечальний
Невжеж не дасть мені рука свята?"..

--Всьому кінець! Порікувати пізно!...
Та й що ж робив ти? Де ти пробував,
Як світ ділили—Зевс покликнув грізно.
"З тобою був!" – поет йому мовляв:

"Я о́ком у красі вели́ччя світовóго,
Я слухом — в го́моні небесні́м пото́пав!
І за хвилину щастя неземного
Земнеє все забув — і все втерав!.."

Ну, що ж! — мовляв Зевес: "я більше над землею
Не маю влади: все роздав,— поля́, ліса́;
Та коли хочеш ти,—іди́, живи зо мно́ю,
Нехай тобі отвéрті будуть—небеса́!"

*Нижчі й дукачі – убогі й багаті.

Дівчина з незнамого краю ("Весна-красна")

До пастухів в убогім долі –
Прихóдить з роком молодим,
Як в'ється жайворонок в полі.
Дівчі́на з видом чарівним

Не в до́лі тім вона вродилась,
Ніхто не віда, — звідки йде́,
І стежки, де б вона поділась,
Ніхто з людей тих не знайде́.

При їй – коханії хвилини,
У серці радість уграє;
Але поважний вид дівчі́ни
Зближатись щиро не дає.

Несé дівчина óвоч, квіти, —
Що в іншiм вирости краю:
В ясні́шiм, щасливі́шiм світі
Вони знайшли красу свою.

Ясні́ми ж крáсними дарáми
Всі́х наділя дівчі́на та:
Юна́к, чи ста́рець вéтхий-дня́ми –
З дару́нком в хату поверта.

Та у гурті – коха́ну па́ру
Дівчі́на ду́хом пізнає:
Їй добира найкращу да́ру,
Найкращу квітку подає!...

Іліада

Рвіте Гомерів вінок і лічіте батьків Іліади,
Вічної, красної пісні, — а ма́ти у неї одна:
Ясно і стрійно рідний отой образ одбився, —
Образ на́тури дові́чної в дівні́й, незмінній красі!

Пігмаліон

Пігмаліон жив один в самотині,
Шлюбу не брав, — гордував він жінками;
Знаючи всю їх злочинність у світі,
Геть одвертався од нечёмної вдачі,
Котру натура вділила жіноцтву
Постаті дивні жіночі являлись —
В думці його, а живих він цурався.

Раз йому трапилось штучно зробити
З біло-ясної слонової кості
Постать дівчини — напрочуд хорошу:
Жінка вродиться такою не може! —
Сповнилось серце до твору коханням.
Наче жива стояла дівчина,
Мов би хотіла вона ворухнутись, —
Та соромливість спиняла від того;
Так майстрування скривалося хистом!

Сам своїй праці мистець здивувався!
Полум'ям дише до постаті теї,
Руку до твору свого прикладає,
Пильно глядить і дознатися хоче,
Чи то слоновою кість, чи живеє
Тіло прекрасне; — цілує і дума,
Ніби дівчина верта цілування;
Дума, що тіло глядить він, — боїться
Сині знакі натиснуть на раменах;
Речі провадить, пестливі, ласкаві,
Та доноша розмаїті дарунки,
Любі дівчатам: ясні черепашки,
Рівні камінчики, пташки маленькі,
Квіти на тисячу барв і лілеї,
Пілки мальовані й сльози дітей Геліоса.

В шати вбирає дівчину, у персні.
Дивні намиста кладе їй на груди.
Все подобає! — й невбрана не менше
Гарною тая дівчина здається.
Постать кладе він на ліжко розкішне,
Все дорогим багрецем мальоване,
Милою кличе, — і білую шию,

(Наче б могла вона те почувати!)

Він опускає на постіль пухову.

Свято прийшло Афродіти-богині,-
Їй же складалася честь на всім Кіпрі.
Падали враз молодії телиці,
В голову, білу як сніг той, затяті;
Пахощі гарні з престолів курились.
Давши посвяту свою, — край престола
Пігмаліон став молитись несміло:
"Ві, богі ясні! – як все вам можливо,
Хай мені буде за коху дружину", —
Мав він казати, — "ота дівчина краса,
Котру створив я зі слонової кості";
Тільки не зваживсь, промовив: "за жінку
Хай мені буде дівчина, подібна
Тій, що створив я" ... Тоді Афродіта,
Бувши на тім урочистому святі,
Ревне жадання його зрозуміла;
І на признаку сприяння богині
Тричі спалахнуло полум'я – й тричі
В гору знялося. – Додому вернувшись,
Зараз мистець поспішає до неї,
Постаті милої: коху склонився,
Палко цілує – й здалось йому, ніби
Стали уста її теплі!... Рукою
Постать торкнув він і чує, що тверда
Кість та слоновою стала м'якою,
Наче Гіметовий віск проти сонця.

З серцем тремтінням коханець пильнує!
Думає, — може, його почування
Зраджують тільки!... І ще раз рукою
К постаті тій доторкнувся. О щастя!
Любе творіння – живе! Затремтіли
Жили під пильною його рукою.-
Славить богиню мистець, величає
Дякує ревне: уже ж бо устами
Він доторкає до справжнього виду!

Те ж цілування дівчина спочула,

В дівнім обличчі своїм зчервонілась
Очі несмілі до світла розкрила
І, — разом з небом, — коханця узріла!

В гості ж до неї, — як шлюб одбувала, —
Мила богиня сама завітала.
І як зросталися дев'ять разів
Місяця роги у кружало повне,
Хлопчик Пафос народився в дружини,-
Йменням його ж величають же острів.

Калина

Народне примівля

"Чого ти, калино смутна́я"?

-Бо хлопця Іванка немає!-

Рясна калина стояла в гаю,
Над тим блакитним струмочком з краю
Дощик весняний вона пивала,
В майовім сонці листя купала;

Влітку червоні мала корали,-
Так вони шату їй оздобляли!
Наче дівчина так чепурилась,
В дзеркало наче - у воду дивилась;
Вітер чесав їй довгі коси,
А очі мили дрібні роси.

Біля струмочка, біля калини,
Дудку Іванко робив із вербини:
Жалібно, чуло грав він у неї
Біля калини красної теї.
Гра-виграває в дудку Іванка;
Голос по гаю іде щоранку;
Калина листя зеле'не мала,
Наче дівчина хлопця вітала.

Але над осінь в труну вложили
Хлопця Іванка, в яму спустили.
Вже ж хлопець милий більше не ходить.
Бідна калина листячко ронить!

Ясні коралі кинула в воду,
Стратила з жалю красную вроду!...

Співець

Не співець, хто співа й поглядає.
Чи хто мову його вислухає.
Співець – той, хто к землі припадає,
Тугу й радість для себе співає.

Не співець, хто з високої гори
Пишно струнить співецькую ліру:
Йому струни пошарпають бórви –
І не вчуєм величного співу.

Співець – той, хто, припавши низенько,
Як поку́тар світо́вий і божий
Свої радо́щі й сльози тихенько
На свою вбогу землю положе.

Бо з сліз гірких зійде́ і завітне
Зілля гірке, що слабість корують,
Усміх станеться колосом житнім.
Що ону'ки жититися будуть.-

Борва – буревій.

На біблійські теми

Юдіта

Лунають сурми, дзвінк музики,
В великім війську радий всяк,
У перемігшім стані крики
Веселих, втішених вояк

То Олоферн святкує свято:
В остатнім бою він здолав
Розбить Ізраїля — й багато
В полон людей його забрав.

Між тим же людом плач, ридання,
Іде по полю гук тяжкий:
То жаль, на долю нарікання,
Кайданів брязкіт то важкий.

Рида Ізраїль плачем ре́вним,
Сум ватагів його пойняв, —
Та що над їх народом кревним
Той ворог лютий го́ру взяв.

Та ще не вся тяжка́ наруга!
Чувати голос вістовців:
В їх мові йде́ печаль ще й друга
Ізраїлю, —— приказ царів:

Нас Олоферн прислав узяти
Найкращу дівчину увас,--
Її одягнем в красні шати
І поведем у стан до нас:

Владарю буде наймиліша
Її до себе він візьме́,--
Нехай же встане найгарніша
І честь, їй суджену, прийме́!"

Знялось на о́дповідь стогнання
Між подоланих сіромах,
У гру́дях їх тяжке́ трива́ння,
Їм стиснув душу прикрий страх:

Невже ж із їх дівчат котора
На по́клик встане соромній?
Невже візьме́ її покора -
І те побачить люд рідній,

Як та вродливиця-дівчи́на,
Ізраїлів найкращий цвіт, —
О, нещаслива година! -
Піде́ у стан той самохіть?

Щоб з перемо́жцем уживати

Розкошів лепських і утіх,
В заласі бридкім потопати,
Забувши лихо, горе їх,

Людей рідних?... О горе! Сталась
Лиха пригода соромна:
Тієї долі не злякалась
Дівчина красная одна.

Встає хороша Юдіта,
Як крін розкішний гайовий;-
Отож вона дівочі літа,
Краси первоцвіт дорогий

Нести охоча на поталу
Владарю хижому тому,
Що вготував собі забаву,
А їм зневагу і турму.

Убрання вбоге на Юдіті,
Та сяє дивная краса:
Їй плечі голії одкриті,
Її розпущена коса.

Роздерті шати на дівчині
З журби-печалі в день сумний;
Дарма! - вродливиці дружині;
Дасть Олоферн убір другий:

Її вберуть у плащаниці,
Заткані золотом-сріблом,
В коштовні вдягнуть багрянці,
Положать в неї над чолом

Осяйні камні-самоцвіти,
І шию голую - кругом
Укриють перли; в ясні квіти
Вберуть Юдіту за столом,-

Де сльози гіркії дівочі
В вині потопить золотім,

Нудьгу забуде опівночі
Отам на бѣнкеті гучнім.

Народ лютує: "Будь же клята
Душа зрадливиці навік!
Проклята будь і тая хата,
І жінка тая й чоловік,

Що породили сю єхидну,
В годину злу, на сором нам!"
Отак на ту Юдіту бідну
Ганьба сипну́ла!... Крик і гам...

Клене ображена сіро́ма;
Стоїть Юдіта серед всіх,-
Як ма́рмур, біла, нерухома,
Пала вогонь в оча́х сумні́х.

На що́ ж народу попускала
Картання кидать їй, докір?
Тож да́лі вголос промовляла,
Дала своїм речам простір:

Прощайте, ма́тері шанебні!
Мене ви тяжко не кляніть!
Ті залишіть слова ганебні,
Очей моїх ви не печіть!

Вам не суділось своїм дітям
На мене пальцем показать
Щоб ім'ям, соромом укритим,
Навіки мали гордувать;

"Ви спогада́єте з своїми
Дітьми вродливими мене,
Та не дога́нами гіркі́ми,-
Лихая слава та мине́!...

Прощайте, ви, батькі́ суворо́і!
Мені приніс остатній день
Не втіху, — спілку в вашім го́рі,

Коли порубані у пенъ

Тут полягли брати ріднії
Під тяжким ворога мечем,
Коли солóдкїї надїї
Гіркім змінилися плачем!

Зміню ж тепер убір жалóбний
На вбір веселий, дорогий:
Для того буде він знадóбний,
Щоб звеселить мій люд рідний!

Мовчіте ж ви, батьки суворі!
Мене Юдіту не кляніть!
Здобуду пільгу в вашім горі,
Ви звістки доброї пождіть!"

В наметі брénькіт , — славлять ліри
Там Олоферна на пиру,
І веселиться він без міри;
А на догоду ту йому

Зібрано скáрби всі розкішні,
Здобуті в бóях, на війні,
Години влáдар має втішні,
Та хоче в рóзкошах, в вині,

Знайти собі ту нагороду
За дні сутúжнії, тяжкі,
Під час остатнього походу,-
За праці всі свої важкі.

Але найкраща нагорода
Йому Юдіта молода -
І подолáнного народу
Юначка гарная ота.

Од злота кращі її очі, —
Горять вони огнем яснім,
Як тії зорі в полуночі
Сіяють гоже перед ним;

Темніш булату вороного
Її розкішна коса, —
На їй каміння дорогого
Тремтіть проміння, як роса;

Біліш од стягу войового,
Що владар взяв, її рука, —
Вона ж із збана золотого
Вино іскристее черпа.

І Олоферн красу пильнує,
Юдіти стан він обійма;
Утіха милая панує! —
Скінчивсь бенкет... Гостей нема...

В наметі тихо; навісний
Замовкли гукі — й навкругі
Поснули міцно вартові,
Остався владар без слуги

В своїм затишші благовоннім
Вже місяць високо підбивсь —
І понад табором тим сонним
Срібною повіддю розливсь.

І промінь в той намет зап'ятий,
Таємний, нишком зазирнув,
Де владар, втіхою обнятий,
В розкошах пестіння заснув.

Юдіта слухає... триває...
З тяжкої піхви гострий меч
Рука Юдіти добуває, —
І покотилась важко з плеч

Глава потужного владаря.
Стоїть Юдіта, не тремтіть
Отам в наметі господаря,-
Кривавий меч в руці держить!

"Займайсь! Займайсь, досвітня зоре!

Ти, сонце ясніє, вставай –
І ворогам засяй на горі:
Застогне ворожий стан нехай!

Поникла слава їх химерна,
Свої справділа ж я слова:
Життя взяла я в Олоферна,-
Ось переможця голова!

Ізраїль! Вбогая Юдіта
Йому себе не продала
Занапастила свої літа,
Для тебе ж — помсту здобула!"

Пророк

Велик пророк! Велике його слово –
Як дзвін воно лунає голосний!
Все плем'я рідне слухати готово
Натхненну мову, гомін той дивний.

Пророк в громаді, наче кедр в діброві,
Здійма він високо своє чоло,
І мужі товпляться, і чорноброві
Жінки з дітьми малими вкруг його.

І по степу широкім розляглося
Казання віщого пророка-ватага, —
Тим словом кожне серце пройнялося,
Огонь палкий по душах пробіга.

"Ти, батьку наш!"-пророку люд гукає: –
"Ти – світло ясніє сліпим очам!
Поводар наш! —— Твоя рука вгадає
Той шлях у край, одданий Богом нам.

В твоїх устах – сама Господня воля,
Твоя рука – правиця єсть свята!
Нехай же в ній спочине наша доля, —
Благословенна чиста дума та!

Веди ж ти нас великим шляхом правди!
З тобою душі наші і серця,
Тобі перебудем вірнії ми завжди,
Нехай святиться ввік година ця!"

Іде ж пророк на ту розмову к Богу,
Провадить же його прихильний люд, —
Вкриває віттям пальмовим дорогу,
Хвалу співа, гуде тимпанів гуд.

І сльози чулі полились в пророка.
Як на горі він став на самоті,
Там, на Синаю. Вся душа глибока
В молитві серця вилилась отій.

В молитві щирій за свій люд нужденний,
Що долю доручив йому свою:
"О Господи, порадь той люд спасенний,
Подай Свій заповіт святий, молю!

Нехай скріпить він чистії бажання
Всього народу вірного мого,
Нехай в скрижалях Божії вказання
Затвердять думку щирую його!"

І довго, ревне так пророк молився,
І виблагав з небес той заповіт;
Зійшов з гори ж, в долині опинився, —
Укрив чоло йому холодний піт!...

Що ж там побачив він серед долини?
Нічого!.. Люд пак той, що йшов за ним
Недавно так, — щасливої хвилини! —
Тепер стояв перед стовпом німим!

Перед безглуздим ідолом простягшись,
Народ пророків ідолу моливсь,
Бику з металу, — віри одцуравшись
Недавної... І мовчки подививсь

Пророк на люд той свій зрадливий.

Скипіло серце з жа́лю та з печалі,
Прокляв той час гіркий та нещасливий,
Об землю він розбив святі скрижалі!..

Та дру́гий жаль прокинувся у пророка,
Як довше він народ свій пильнував:
Йому з'явилась яма та глибока
Духовна, в котру люд його упав.

І сльози полились в пророка знову,
І одцуравсь він жалю свого́,
До Бога знов здійснював гарячу мову,
Щоб спас нещасний рідний люд його!

III

Байки

(посвта Е.К. Тр-ву)

Байка предковічна

Ох! Да́вня ти, байко!
Хіба що незнайко,
Простак-невіглас
Не чув тебе зроду!
Дійшла ж ти до нас
Від давнього вельми народу!

Ті греки змисле́нні
Казки незчисле́нні
Із музами вкупі творили —
Розкішні, чудові,
Богам до любові, —
Та й цюю навіки потомні зложили,
Мистецького хисту додавши,
Величнії краски узявши:
Вложила́сь та́ємная річ, непроста́,
Істоті таємній в уста.

Отож була Сфі́нксова мова:
— Чужий чуже́ніне, вгадай мого слова!

Хто вранці ногами іде чотирма́,
У південь ступає двома́,
Як сонце ж надвечір згасає —
На трьох шкандибає?

І загадку тую вгадав чоловік!
Вгадав... Та й по цей день її не минає
Ніхто із людей, — хоть і ревне шукає
Від долі незмінної лік!...

Малим немовлятком — до звіра подобний
Бува чоловік неспособний:
Плазує, навколо рятунку блага́...
Аж осьде вона надбіга́ —
Пора молодая, жадана,
І дужа, і міцна, кохана!
Тепер чоловік порятунку не про́сить,
Він гордо та пишно головоньку носить!
Він цар тепер світа сього!
От справжня доля його!

Чи так же?... Минé панування те миле —
Он хірная старість іде!..
І владар з кілочком помалу бреде,
Себе підпирає, як дре́во похиле!

Дожив чоловік... І осла́б, і осліп...
Так це він — коханої жи́зні віне́ць?..
Чи кращий почáток життя, чи кінéць —
Нехай угадає новітній Едіп!...

Зілля

Раз два приятелі між себе сперечались,
Яке життя статечніше вести?
Чи шля́хом тихим нам брести,
А чи бурли́вим? Чи достались
На те нам сили, їх щоб берегти
Про старість, чи пак нагло тратить?—"Слухай ти!"
Нарешті мовив у досаді
Спокійний - дру́гому: "Навіщо, справді,

Бундючитися вельми так?
Та тішитися думкою, — усмак
Пожить життям тим гучним,
Що переходить строем бучним
В коловороті справ цікавих, рвущих
І думку, й серце! Та ж у всіх живущих
Однаковісінський кінець!
Однаково здасися на ралєць
Лихому косарю!.. Однаково і дурень, і мудрець,
І той, хто тихо жив і хто душею рвався,
Повернеться по смерті, попросту сказавши,
В лопух! Однаковий лопух!" Тут річ ізнявши,
В свою чергу бесідник другий обізвався:
"Ба, що ж робить!.. А все ж волю я, брате,
Злиденним лопухом по смерті стати,
Ніж лопухом таким ще й сей вік пробувати!
По-моєму, зовсім те не статечне!..
Та й те скажу, що не конечне
По всіх лопух пак виростає:
По іншому й свиріпа тая,
Що на поживок служить часом
Задля людей якимсь запасом!"

Галюня

Говорить мамуня,
Що доня Галюня
Як лялечка тая гарненька!-
Та, що там! Вона ще маленька,-
Аби лиш дитинка росла здоровенька!...
І думкою Галя зовсім пак дитина:
Дивіться,— чи то ж не дитяча картина?
Дістала Галюня свічадце малеє
(Чи скажем "по простому", — дзеркальце тее),
Ручками тримає його обомá,-
З'явилася там пак Галюня сама!
Онь очки цікави і усміх той ясний,-
Мовляла матуся, — "сам ангел прекрасний!"
І дівчинка дивиться радо, пильненько,
А далі до скла припадає щільненько -
І образ "чудовий" охоче цілує:
Свою тую втіху так мило,

Так просто і щиро,
Без жодного впіну знаймує!...

Нехай колись виросте більша Галюня,-
Не буде ж як дівчинка щира, манюня:
У склі цілувати, звичайно, не буде
Свій образ прекрасний; — але не забуде
Поглянуть, при нагоді, любо хоч в воду
На тую "у світі найкращую" вроду.-
Про "дівну красу" закоханець їй скаже
І ясно як день тую правду докаже!...
І Галочка буде знов віри доймати,-
Як в час той, коли промовляла їй ма́ти,
Що є вона гарна, як зірка ясненька!
Отак, як тоді, як в ту пору дитячу
Складала красі своїй шану гарячу-
"Галюня" маленька!...

Дві зваги й дві слави

Один собі письма́к
(Нащо́ казати, звали як?...),
Надумавшись, пісні складать почав.
Отож якось товаришу й мовляв:
--"Єй-богу, тішусь я оце!
Неначе в казці те яйце-райце,
Що дожидало лиш веління,
Щоб випускати гурт усякого створіння,
Знайшов собі зненацька я:
Пишу́ й пишú — і цілу зграю
Всіляких творів випускаю!
Але ж головонька моя
Собі того і не гадала, —
Та щоб колись моя рука
(Здавалось, бач, така слабка!)
Нарешті вірші укладала!
Не прозу пак злиденну — вірші!
І, далебі, вони не гірші
Від інших всіх.
Ба, що ж! Горшки пак ліплять не святі!
Хто зна, було б то скільки їх,

Поетів (і поеток), якби ті
В цеху письменнім заправці,
Славутнії "избрáнники" й судці
Не навели тако́го стра́ху,—
Скажу, якогось просто жа́ху,—
Що всяк бої́ться починать
Акорди первії на лірі брать.
А може, через те й поетів путніх мало,
Що зва́ги прóстим смéртним бракувало!"
"Ох, братику! — товариш одмовляє.—
Звичайно, зва́гу трéба брати
І вірші почина́ть писати;
Та звага й дру́гая поету подобає:
Як ліра грає поганенько —
Її покинути швиденько...
Завча́су, бачиш ти!
Щоб в ме́ншу сла́ву увійти!.."

Розмова

Край будки два якісь "дядькі",
Звичайне, прóсті мужики,
(Панів "дядьками" ж не взивають!)
На за́ставку опéршилися стояли.
На то́й бік рельсів не пускали,
Бо по́їзда в минуту ждали.
Стоять дядькі та й розмовляють:
— "У-ду́х машина пробіжить!"-
— Звичайне, в одну мить!-
"Онъ, онъ, — іде!... І, батьку мій!
Ну, сказано, як змій
Огнений той летить!
От, Господи! - і що воно за сила,
Щоб отаку́,
Страше́ннуоу вагу́ тяжку́,
Немов порожній віз носила!
Непе́вне щось тут є, — як хоч, Степане!"...
— Не знать що кажеш ти, Іване!
Тобі все в думці чортовиння,-
Отак неначе гарбузиння
Плететься по плотові!

Нема в машині поїздівій
Непевного нічого!_
"Еге ж нема!... Скажи ж мені, від чого
Походить теє все:
Що страховінь таку несе
Злегесенька машина?
Та ще ж послухать, — як пищить!
Адже ж і плаче, і кричить,
Неначе та дитина!...
Несвіцька сила мчить!"
— Та, годі, Йване, цить!
Ось я тобі гарненько
Про діло теє всеньке
Тут зараз розкажу!
Бо іменно можу!
Мені якийсь-то пан
(Возив його я в стан,
Та й поїзд пострічав),
Все чисто розказав.
Машина - парою везе, Іване! -
Отож і заходивсь оповідати рвяне
Степан Івану все, що знав
Що пан йому казав:
Звідкіль і пара та береться,
І поїзд нею як везеться.
Іван же вислухав пильненько,
А далі річ здійма тихенько:
"Гаразд! Так парою везе, говориш?
Хай буде так, як ти доводиш!
Везе хай пара... Але що пищить?"...
Сю таїну відкрить
Іванові не міг уже Степан!
Замовк... Ох, певне ж отой пан
Ще б міг багацько сповістити,
Той розум темний освітити,-
Коли б то панові охотоньки ставало,
Та "часу" все не бракувало!...

Мама й цукерки

Погляньте на двох їх:

Он з донею мати.
Чи можна ж маленьку
Ще більше кохати

Впадає матуся
Дівчатко милує, —
І рученьки, й ніжки
Маленькі цілує!

"Геть! Геть іди, няню!"
Дівчатко гукає,
Та маму за шию
Ручка́ми стиска́є.

Дарма́ кличе няня:
"Пусти маму, душко!
Приїхали гості
Втікай-но, пестушко!"

— То гості знайомі!
Дак по́кій голубці! –
Мовля мати й вийшла
З дівчатком укупці.

І з паном Іваном
Вітається мати;
А доня ж і ручки
Не хоче подати

— Овва́, моя пані!
Розпестили дóчку!
Не рушить од мами
Немов на шнурочку-

Всміхається мати:
"Не зго́дитесь з нею!
Ми любимось дуже
З пестушкою сею!"

— А ось де ж цукéрки!
Так гість промовляє.

І доня обидві
Ручки простягає...

Стоїть уже збоку
Матуся кохана;
Дочка ж на колінах
У пана Івана.

-А що, моя пані?
Знайшлася принада?
Дивіться ж! нехай же
Й вам буде досада!-

"Ну що ж!" мислить мати:
"Дитинка мала!...
"Нехай-но зростає
"Коханочка тая:

"Хіба ж занедбає
"Матусеньку бідну?
" Хіба ж промінє
"Вона ласку рідну?"...

Зросла ж тая доня,
Втішається мама.
О ні, не судилась
Вже доля та сама:

Хоч син пана Йвана
І возить цукерки;-
Не звабити ж ними
Вже панну теперки!

Далеко їй більше
Прийшли до любові-
Солодкії речі
Його й чорні брови!

Та тільки пожди-но,
Паничу Романе!
Край гожої панни

Не вийся кохане:

Бо має ще й сѣй рік
Поїхати з дому
Дівчинонька квітка,-
В науку, у школу.

Он, гляньте: з вокзалу
Вона од'їжджає,
Коханая мама
Її проводить.

Байдужая юрба
Навколо снується,
А мати край доні
Як ластівка в'ється!
Вкриває, вдягає,

Та дивиться в очі,
Голубить та пестить
Плечиці дівочі

-Гляди ж, моя пташко,
"Гляди, моя любко!
"Пиши ж ти до мене,
"Моя ти голубко!"

-Аякже, мамуню!
Аякже, єдина!-
"Ну то́тож! Я зна́ю, —
"Ти люба дитина!"

Але й під віконцем
Зно́в мати – благáти:
"Пиши́ ж!... Пиши за́раз!
"Та́к буду я ждати!"...

-Писáтиму за́раз!-
Машина помчалась;
Умита сльозами
Матуся зосталась.

"Ну, швидко ж напише!"...

Так! – донечка мила
Найперше від всього
Папéрцю купила;

Та тільки пождéш ти,
Матусю кохана:
Той перший листочок –
До пана Романа!...

Радощі й смуток

Два паниченьки моторні, край воріт
Роздивлялись на весілля через пліт,
На весілля те мужицькеє просте, —
Розмовляючи про сеє, та про те.
"Чуєш, братику! — так перший промовляв,
Що попéреду стояв та пильнував.—
Чуєш, бубни тут як вéсело гудуть!
Бачиш, танці тут як втішливо ідуть!
Тропака як хлопці шпарко, хвацько б'ють!
Цокотять підківки жваво в молодиць,
Мають стьонжки вкрут дівочих свіжих лиць!
І веселістю найщиршою горять
Очі всіх, промінням радісним блищать.
Ех, їй-богу, єсть щаслівий оцей гурт!
Щастя справжнєє вживається отут...
Невеликі в їх потреби — се дарма!
Та зате в їх смúтку нашого нема.
Ми живем нехай в достатку, у добрі,
Та од нас вони щаслівші, далєбі!
Що́ з розкошів, що́ з достатку нам того?
Світом нудимо, страждаєм од всього!"
"Так-то так! — товариш другий одповів.—
Та одно тобі сказати б я хотів!
З сього гурту, мабуть, всякий би волів
Помінятися хоть з́араз на твій стан
(Хай багацько, кажеш, має він доган!),
Але ті не схочеш стать на місце їх:
Кинуть "смúток", заживати їх "утіх"!"
Стиха з́аздрісний од плóту одступівсь,

Де на бiльшее вiн щастя задививсь;
До будинку ж свого "сумного" подавсь,
До товариша чогось не озивавсь...

"Jaalousie d'artiste" **(Мистецькi заздрості)**

"Мистецькi заздрості". - Ну що ж, панове,
Чи до ладу це слово нове?...
Ох, слово то саме?...
Нехай хоть i нове

Та "заздрості мистецьких" почування
Либонь i в нас у "щирий" Україні, —
Неначе шашель в гарній скрині, —

Живе!... Ох всюди те почування зрива тяжке ворогування,
Між душ славетних навіть та велебних,
Призводить їх до діл ганебних, —

Товаришу вчинять подію таємну!
Звичайно ж, потайну!...
"Служіння хістові" i "праця спільна",
"Братерство", "приятель щільна",-

Ті красні слова невже не впинять,
Із серця "заздрості мистецьких" не здолають вийняти?...

Егеж, француз один оповідає.
(Як бреше він, — неправда i моя!
Хоть задавати брехню нам двом не подобає, —
Та воля в кожного, звичайно пак, своя:

Не до сподоби стане байка вам, —
Тоді брехню завдайте нам!...)
Так отже: був собі один "мистець",-
Прославлений співець,

Тенор у опері столичній.
Співець прекрасніший, величний!
Ну, просто, соловей! Та що той соловей!...

В театрі ж зібраних людей

Немало й те пак чарувало,
Та бучнее плескання в їх зривало,-
Що з тенором однаково й сопрано
Співала гарно, мов той жайворонок рано!

Дуету красного у двох співать почнуть,
То зо всіх боків "браво" тільки чуть!
Дуети ж милії співці співали,
Та далі - в справжньому коханні запалали...

І прилучилось те "святé кохання"
Тенора та сопрано - до придбання
Їм слави більшої ще та шани од громади!
Знайшли бо співи їх ще більшої принади:

Загáрю, натхнénням їх лунає голос,
Хвилює зграйно, як на ниві колос
Від любого дихання вітерця;
І гра, і голосі їх - ва́блять, порива́ють!
Не знає гурт, чи славного митця́
Нагородити більш, чи мають
На тее більше право надзвичайні співи
Митцевої подру́ги, "Діви".

І лаврами обох їх укривають.
Побралися ж вони, — так люди вповідають.
І потопають в щасті, в спільній славі
Коханці двоє, очі їх іскряві

Приязню сяють щирою, так любо, чуло!...
Коли ж пак ро́ків два мину́ло
Бог знає, що́ робилося з тено́ром!
Чи то́ спізнався він з клопо́тами та го́рем

Жонаті людини, чи задóсить впився
Отим напнтком раювання,
Досягненого, по́вного кохання, —
А тільки він в театрі уявився

З якого часу вже не тим!... Згубив загару,
Що додавала стільки жару,
(Ота - кохання чарівнича сила!)
Що так недавно ще йому красила

І гру́, і солов'їний спів!
Колишній голос помарнів! -
В дружиноньки ж його, нівроку,
Все кращав голосок щороку;

Тоді була не впóвні розвилася, —
Тепер же наче квітка та рожева розцвілася!
Добрала сіли в го́лосі, пишáє у красі'.
Ну, просто, на кону́ уявиться, то всі

Не тямляться од втіхи, поривáння
Й далéко перева́жне шанування
Проти тенóра - їй складають:
Її щиріше зустрічають,
Її дару́нками, квітками осипають.

За його ж, тénора, юрба не дбає наче...
Але вразила сéрденько найпаче
Йому громада в бенефіс дружини:
Для неї добра пак була і щохвилини

Жадану любку ту хвалою окривала.
(Дружинонька ж, звичайно, статкува́ла!...)
От,— "Діва" красная, на по́клики громади,
Виходить з мужем-тénором під руку.
Якої ж серцю завдала досади!
Став розлягатися театр од гуку:

"Не трéба тénора, не треба його!
Саму́ співа́чку чарівну́ю!"
І зала загу́ла од браво навіснóго,
Квітки' посипались на "Діву" — самотну́ю!...

А погордóваний мистéць десь оддалік зостався...
У темному кутку душею він картався!
З сумно́ю думкою вертався додому з нею,

Дружиною-сперéчницею тею...

Прийшов же бенефіс і тénора самого.

Невже ж то пак од його -

Й тепер дружина шану ту одійме?...

Як буде? - гóрдее чолó йому обійме

Вінéць лаврóвий, чи пак знов упнеться

У серце - за́здросців лиш гострая тернина?...

Вже ж на кону́ обо́є. Ва́жкая хвилина...

Співа мистець, на способі найкращі́ї береться, —

І браво голосне́ йому дісталось.

А от співа вона. Що в залі сталося?!

В серéдині поважного співання

Зненацька тихее свистання,

Та шикання зловісне розляглося.

Сп'ятілась бідная співачка, — збилася із співу,

Невірні ноти стала брать... Тоді од гніву

На те співання недоладне - пронеслося

Вгорі, внизу, зневажним хором,

Ще дужче шикання та свист... О, сором!

Освистана зосталася співачка!

Про щó ж після іще́ дізналась неборачка?!

Що то ж її дружина мила

Зневагу тяжку їй вчинила:

То муж її той гурт найняв, —

Щоб він сперечницю-дружину освистав!...

Так óт вам - "за́здросці митця!"...

Чи сподоби ж вам, панове, байка ця?

Терешко

Давненько ледачий Терешко блукав

Все десь по чужих країнах,

А далі якось завітав -

Спочити на рідних руїнах.

Так де ж тобі, — справді руїна!
Колись то хороша, схилилась на бік
Та батьківська давня хатина;
Будова уся мов громада калік.
"Гай,гай! Ну й оселя у мене!
Дивися лиш, куме Семене!"
Терешко до кума мовляв:
Отó вже великий би розум я мав,
Коли б я держався сумної оселі!
Вночі аж боюсь на своїй я постелі: —
Страхають дідівські привиддя!
(Бо трошки старих я таки пам'ятаю,
То тож і лякає отеє сновиддя!...)
Звичайно, — що пуста! Оце ж таки маю
Гаразд я од їх одхреститься,-
То може не будуть і снитись!...
Удень же й спокійно поглянеш по дворі,
То теж не велика утіха:
Обсмикана хатня стріха,
Розвалена клуня, похилі комори!
Але що найбільше мене тут діймає,
Так се пак оте, що й садочка немає!
В сусідів навколо буяють садки
І родять там яблука добрі, грушки;
А в мене? - Ну сором, та й годі!
Аж сам я сміюся лихий тій пригоді!
Воно то садочок і в мене стремить,
Та можна ж хіба ним себе загодить?
Адже ж як зібрати усю "садовину",
То можна забрати в одненьку торбину!
Ті добрі грушки, та дрібненькі кислички,
Що якимсь у себе я був назбирав, —
Та влэжатись добре до схову поклав, —
Займають в коморі лиш зó дві полицки!...
Ні, цур же йому - і похилій хатині,
І то́му садочку бридко́му,
Злиде́нному спадку по вмерлій родині!
К сусіду приб'юся якому.
Мабуть садовнічим к сусідам наймуся, —
Бо я ж таки знаюсь на тім!
Нехай-но побачать, як пильно візьмуся,

Як буду чудесно робити я їм!
Не снилося навіть, яку я прекрасну
Їм виведу овоч, — і добру, і рясну,-
Нехай тільки шиють торбини!"
_Гай! Кумцю Терешку! - Семен тут укинув:
Бодай з дурним розумом був ти загинув!
Так підеш у найми? Боїшся хатини,
Що пустокою стала у тебе?
Не хочеш ти праці узяти на себе,
Щоб хатою сталася пустка ота?
Лякає тебе тільки - слава свята!
Занедбаний, кажеш ти, рідний куток,
Лихій та злидінний той батьків садок;
А ти ж хіба хати глядів?
А ти ж хіба сад той садив?
Сусідові маєш садочки щепити,
Пошиті торбини охочий повнити;
Себе ж - хіба хочеш ти в дурні пошити?
Аже ж як посідів який ти годок,
То міг би ж ти свій насадити садок!
Письмовці декотрі, не з вас то зразок?

Орел на визво́лі

— "Лети собі на волю! З тебе клітки буде!" —
Сказали раз орлові добрі люди,
Що роки довгії його держали
В неволі темній, в тузі, у печалі.
— "Лети"!...— І опинивсь орел на волі,
На світлі ясному, у чистім полі.
І озирнувсь навколо неборак.
Побачив він лані знайомі, луг-байрак,
Де в вільній різкоші кохався він колись,
Де в того дуба кучері зеленії вились,
Що був йому причалом по літанняю,
І часто так з'являвся в спогаданню!..
Орел побачив небо те безкрає,
Куди тепер полінути він має,
Свої в повітрі розпустивши крила —
Надії, думки гордої вітрила.
І стрепенув орел крилами знову,

Хотів до хмар полинуть на розмóву.
Та ба! Занадто довго нудився в неволі!
Зомліли крила. Згризли серця болі
Колишню міць велику,— не ставало сили
Туди летіть, куди було носили
Орла колишні думоньки охочі;
Осяйне світло сонцеве вражало очі,
Що помарніли в сýмнім полоні.
І опустивсь орел понизині,
Упав на дуб той кучерявий, рідний,
Хотів насилу там зібратись, бідний!
Та вже ж там інші, дужчії орли сиділи —
Ні стану, ні журби його не зрозуміли,
Знебу́лого — крилом з погóрдою одбили!

Траплялось бачить вам орла такого?
Ох, тяжко так дивитися на нього!

Совка

— Панночко! Тута хлоп'ята
Совку у двір принесли:
Сива така, чубата!
Ви б подивитись прийшли!-

Вчула панянка маленька
Ту новину́ і пішла;
Птаха здалась їй гарне́нька,
Панночка совку взяла.
Ще ж і взяла у покої,
Та щоб самій доглядать;
Ша́ни довіку такої
Совці в гаю не видать!
Їсти і пить доношає
Панна в куточок сові, —
Так то за неї вже дбає,
Тільки сова в голові!
Рада б сама не доїсти,
Тільки б сову годувать,
Тільки б край совоньки сісти,
М'ясом її запихать,-

М'ясом і всяким запасом.
Шана хіба ж то мала?-
Тиждень минув же тим часом,
Зміна велика зайшла:
-Панночко! Совка привчилась?
Чи пак її вже нема? -
-"Чорт її знає де ділась!"
Мовить дівча: — "Та дарма!"
"Підла та совка така:
"Дивиться хіжо, як вовк,
"Дзьобом за пальці стискає!
"Цур їй" — І голос замовк
Панноччин десь у садочку...

Власне ж отак-то, бігме,
Часом чужу чиюсь дочку,
Бідну дитинку, візьме -
Пані яка добротлива,
На виховання к собі;
Доля ж дитини щаслива
Буде зовсім як сові:
Спершу цукерками пхають,
Панську вигóду дають;
Пóтім... дивись, — занехають!
(Добре як в шию не б'ють!)
Часом же теє буває:
-Де ж вихованка, мадам? -
Пані ж одмовить: — "Бог знає!...
"Я не скажу того вам!...
"Якось з очей утеряла!
"Та і не стоїть вона
"Клопотів тих, що я мала:
"Дика така, та дурна"

Свинка

У пані свинка годувалась.
Ох, тож-то в різкоші кохалась!
В догодонці такий
Жила в маєтку, у якій
Живе не кожная безрога.

Отож Настусенька небога,
Служниця паніна, щораз
Носила свинці тій запас.
А ще до то́го, що на плéчах
Та в цéбри Настя доношала,
Сама ще свинка походжала
Та всячину собі збирала.
Вже та́к — що зна́лася на ре́чах!..
Тим часом трапилася штучка,
Якої свинка не вживала,
Відко́ли в пані пробувала.
(Правдива вийшла "закарлючка"!).Яко́сь до столу щось такеє
Страшенно добрее, смачнее
З мигдалів кúхар готував.
Обрав мигдалі й наскидав
Лушпин додо́лу він чимало —
Прито́му ж, звісно, що упало
Штук кiлька й зерняток самiх.
"Ану ж отсе на смiх,
З лушпинням i мигдалі вкупці
Оддам годóванці-голубці!" —
Про свинку Настя так мiркує,
Так, прибираючи, кепкує,
Докупи ж зернята змела,
В хлiвець до свинки однесла.
Звичайно, свинка — уминає!
А Настя, стоячи, й питає:
— Ну, чушко, дякуєш мені
За тії зéрнята смачні?
Чи не гостинця ж ниньки ма́ла? —
А свинка плямкає помалу:
— Чекай-но, розжую,
То й думку вимовлю свою!
Ну óт же! Як тобі сказати?
Чи правду щирую мовляти?
— Авжеж не як!
Звичайно так:
По щiростi кажи!
— Так знаєш, Насте, щó: бiжи
Та жо́лудiв, як вчора, мені дай!

От то́ поживок, просто рай!
— А, на тебе́ нещастя! —
Мовляє свинці́ Настя.—
Мигда́лі ти на жо́луді міняєш?
— Ет, говори що знаєш!
А я тобі скажу слова давніші,
Бо те одно, що більші,
Та таки й смачніші!

Як іншого "знавця" по щирості питаєш,
То одповідь таку частесенько спіткаєш.

Сама з собою...

(З народного)

Донечку матінка заміж оддала.
Доня, прощаючись, в мамі питала;

— Мамо, голубонько, в гості до мене
Будете ви та ко́ли пак напéвне?

Буду, дитинонько! Ти ж моя утко!
Тільки не можу сказати, як хутко.

В гості тоді я до тебе прибуду,
Та як отую новіну здобуду,

Що говорити сама́ із собою́
Станеш ти в хаті. Тоді я з тобою

Хутко побачусь — приїду у гості;
Вже потурбую старі свої кості!

— Мамо, лебідонько! Го́сподь із вами!
Що́ ж за причинонька б сталась над нами

В нашій хатині?.. Хіба б заболіла.
Чи пак зовсім би я збожеволіла,

Стала б якоюсь неначе дурною,—
Щоб говорила сама я з собою!

— Вже ж там побáчиш самá, чи дурніша
Чи, може, станеш якась розумніша.

Тільки ж мене к собі жди того года.
Лиш як настане отая пригода!

Дивом-дивується смúтная доня,
Щó за чуднáя їй суджена доля?

Отже прийшла так весна і другая,
Має дитину дочка молодая.

Рáнком же я́кось дитя сповиває —
Та́к-то до нього гуде'-промовляє!

Ди'виться тільки на неї дитятко,
Те нерозумне мале немовлятко;

Та молоді́ця на розум багата:
Знай розмовля — розлягається хата!..

Гульк! Аж матуся стоїть коло печі,
Доню свою так торкає за плечі:

— Щó, моя доню, збулася надія?
Отже, казала тобі, що тоді я

В хаті веселій побачусь з тобою,
Як заговóриш самá ти з собо́ю!..

Найкращі діти... **(Тема народна)**

В полі со́вонька літає,
Навдокола поглядає:
Щó там видно наоколі,
В небесах та в чистім полі?
Ох! Орел отам ширяє,
Понад гаєм все кружляє...
"Орле сизий! — заволала,
В його совонька спитала.—

Що літаєш ти, кружляєш,
Що у гаю ти шукаєш?"
"Я хотів би роздивитись,
Молодими поживитись
Пташенятами якими!"
"Орле!.. Зглянься над моїми
Совенятами малими,
Що zostались там у гаю!
Не займай ти їх, благая!"
Мова совоньки та мила
Хиже серце зворушила.
"Хай же буде так, як кажеш!
Мовить беркут.— Тільки вкажеш
Ти мені, які там діти
Єсть у тебе, щоб глядіти,
Обминуть їх". "Ох, мій боже! —
То ж тобі сказати може
Мати-совонька, звичайно,
Ту признаку.— От нехай-но,
Як між пташечок дрібніших
Ти побачиш найгарніших,
Щонайкращих, то ж напевне
Мої дітки!" Вчув же ревне
Те прохання і крилами
Стрепенувсь, та між гаями
Зник орел. І пам'ятавши
Ту признаку, він, шукавши
Здобич там, у ряснім гаю,
У зеленому розмаю,
Обминав пташок хороших,
Щонайкращих діток гожих.
І поїв він — щонайгірші,
Там були, найпоганіші.
Отже, доленька нещасна!
Не збулась надія красна,
Помилилась думка красна
Теї совоньки-мату́сі!
Плаче, бідна, в горі, в тузі:
Бо якраз оті послідки
Та були її то дітки!..

Весела пісня (волинська пріповістка)

Згорів весь двір у чоловіка.
Страшенна шкода, превелика!
Сидить гослодарь на дворішці,
На сұмнім, чорнім пожарищі,
Та й плаче бідний! Всé пропало,
З добра нічогó не зостало:
Не тільки хата, а й стодола,—
Усé згоріло навдокола.
Скотини навіть не здолали
Порятувать: в огні пропали
Корови й коні!— І остáтні
Якісь там злі́дні тії хатні
Жиди беруть за довг колишній.
(Нехай їм Бóг прощає вишній!...)
Знайшовши півня під рукою
Несе жидівка під пахою;
Хоть здóбич не якá попалась,—
Та здасться все таки "на шабас"!
А з під пахи так вистромляє
Свій гребінь півень і співа́є!...
Побачив далі господáря,
Що там сидів як чорна хмара.
— "Гай-гай, господáрю!—мовляє
До його півень:—"не впадає
Тобі, мій пане, так робити,
Журитись так і слъози лити!
Дивись! мене в остатню путь
Тепера на зарі́з несуть,—
А я й на тее не вважаю:
Як бачиш ти,—собі співа́ю"!..
— Весéла пісня твоя, друже!—
Мовля господар:—навіть дуже!
На тее-ж півень: Щó й казати!.
Та вже —ж одна́ко пропада́ти,
То хоть не пла́кати, а співа́ти!..

IV Жарти...

1.

Шлюбні метаморфози

"Моя ти кохана голубко!
Хотів я давненько сказати тобі:
Чогось мов не так вже гарненько
Ти ходиш, — не так чепурненько,
Як перше ходила!... А здумай собі
Недавні часи тії, любко:

Як коси чудесно чесала!
До гарного ж вбрання, бувало, твого —
Додано чи квітку, чи перце,
Чи стьонжку... Скажи, моє серце, —
До вборів гарнесьеньких перше чого
Ти більше охотоньки мала?"...

-Ах, серце! Дай покій! Ну що там
Дурниці провадить! Чи маю я час
Для тебе вбиратись щоденно?
Та в мене ж клопоту — страшенно:
Наглянуть, дати лад у господі у нас.
Дати раду крамничним тим щотам!

Та й ти, як сказати по правді
Чогось то не дуже галантний тепер!
Все тільки в піджаку бридкому
І ходиш, як прийдеш додому!
Табак навіть куриш, з якихось химер,
Не той що кутив було завжди!-

-"Піджаком — то можеш корити!...
"Табак же завжди я оцей купував,-
"Відколи себе пам'ятаю!
"А вже ж, як було завітаю
"В твій рай, де усюди Амур панував,-
"То вже ж мусив кращий курити!...

"Ну, се ще нехай і дурниця:
"Табак там... стьонжкий!... Я об тім не стою!
"А от, моя любко кохана, —

"Оця річ то справді погана:
"Що вже залишила й музику свою
"Чудова моя чарівниця!

"А втіха яка, мій Боже,
"Була з теї милої праці для нас!
"Були ж ті хвилини небесні,
"Як слухав я згўки чудесні:
"Мелодія люба котилась-лилась,
"На серці ставало так гоже!

"В тім щасті було потопáєш!...
Та нáщо тим спóгадом серце труїть?...
"Грать більше не маєш охоти!
"Закріті лежать твої ноти
"І любе п'яніно – німее стоїть...
"За втіху мою ти не дбаєш!"

-Ох, серце! Чи стало б охоти
У тебе, як перше, мене вислухáть?...
Та й щó говорить про утіхи!
І в тебе знайшлися поміхи:
Чи можеш тепера мені почитать
Що-небудь таке. Без нудоти?...

А перше! – Мій боже ласкавий! –
Читали! Читали! Немов всі книжки
Хотіли скінчить по єдинці!...
Тепера ж – читаєш ти жінці?
Окрóме читаєш, простягши ніжки!
Для себе, мій друже лукавий!-

"Ну, вже що оцé дорікання,
"Не знаю, як вáжися кинуть мені!!
"Я винен, — що наше читання
"До тóго прийшло скасувáння?!
"Та хтó ж то завів перешкóди дрібні,
"Що з рáнку ідуть до смеркáння?

"А там як увéчері й можна
"Читать, як прийдéш ти з шиттям у руках,

"То тільки й роби, що спиняйся!
"То голку шукать нахилийся,
"То жди поки знайде усе по кутках
"К шиттю - моя пані вельможна!

-А!... Он які речі здіймає!...
У всьому пак винна сама тільки я!...
"Ти плачеш голубко кохана?!...
"Так годі ж, моя ти жадана!
"Не хочу, щоб справдилась думка моя,
"Що люба пора вже минає!"...

"Світачі небесні"

Зорі ясні, промін'ясті
В небі синьому горять,-
Та ті зіроньки огнясті
Мені ду'шу холодять!...

Вони будять, викликають
Думи стії, сумні,-
Що вже більше не сіяють
Очі любії мені!

Колись в ночі ті величні
Я з дівчиною стояв,
Та їй світлонька довічні
В небі чистім називав

"Он стягою споконвіка
Путь молочная пройшла
Он Медведиця велика,
Он Медведиця мала!

Онде Пояс Оріона
Щирим золотом горить,
Он кривавая червона
Зірка Марсова зорить;

Онде Коси Вероніки
Тихим промінням тремтять,

Он Центаврові великі
Очі в небові мигтять;

Он - вродливіця Венера!
Всім закоханим сприя!...
Її славлять і тепера, —
То ж Вечірняя Зоря!

"Зійди, зіронько Вечірня!"
Козаченько їй співа:
"Вийди, любко моя вірна!"
Сама рима вплива...

Ох, оту Венеру-згубу
Мусив так і я чекать,-
Щоб хутній дівчину люблю
В тихій вечір привітатъ!...

Ми ж стояли, споглядали
Кóла світачів дивні́х;
В ті ж хвилини,— щоб ви знали,-
Я не дуже дбав за їх!

Бачив я очей прекрасних
По́гляд той з-під чорних брів, —
Од всіх в небі зірок я́сних
Найясніше він зорив!...

Де́ ж ви, очі ті дівочі?
Де́ дівчі́на, що кохав?
Чи згадає в ясні ночі,
Як прихильно я навчав?

Ма́ла з іншим повінчатись!...
Ох, тоді не жду вже я,
Щоб їй ма́ла нагадатись
Астрономія моя!

А як інший той покинув
Нареченную свою,
В світі людному поринув,

Зрадив дівчину мою,

О, тоді вона згадає,
Як прихильно я любив, —
В пору ту, як зірок зграї
Пізнавать її учив!...

І як сяють зорі гожі,
Дівчинонька молода,
Може, знову світла божі,
Враз зо мною, спогляда!...

Де ж дівчина? Де єдина?
Де ті оченьки зорять?—
Ох, мовчить нічна година,
І німі зіркі мовчать!...

Хатне багаття

Дружинонько мила! Не хочу тобі я
Перечити в справах твоїх,
Та тільки єсть певна у мене надія,
Що слів не одвернеш моїх,

Поряд у дрібнотах, моя ж ти пташино!
От бачиш, наприклад, недавно якось
Я бачив: служниця з села, та Горпина,
Сиділа з тобою рядком...Те здалось

Мені не до ладу... Звичайно, нехай:
Єднання з народом – ця річ не псує...
Та треба, голубко, зважать на звичай:
Ніяково, серце моє!

Абó хоч би й цé, моя рибочко мила:
Обідав у нас хтось чужий...
Видімую ж прикрість ти гостю вчинила:
Крививсь він на вбір твій чудний...

Народне убрання – це річ пречудесна!
Тут навіть і думка хороша єсть...

Ну, щó ж, отак дóма – тепер у нас вéсна –
Чому не зробити убранню ту честь?

До ла́ду, часáми, наряд той простій –
І так оздобля він обличчя твоє!
Та треба зважати, як хтось є чужий:
Ніяково, серце моє!

От ... мо́ва синочка теж трохи клопо́че
Мене, як на їй я спинюсь...
Звичайно, мале ще й навчиться, як схоче,
По-всякому – тим не журюсь...

Скажу: навіть мило, як теє малятко
Народную пісеньку втішно співа,
Чи казку про вову прокаже, зайчатко,
Чи та́тком пестливо мене назива;

А все ж воно ю́кось здається чудні́м!..
Між лю́дьми по ўхах неначебто б'є...
Бо знаєш: вважають у нас те смішним...
Ніяково, серце моє!

Учениця й учень

"Яко́сь це в хале́пу я до́бру попався!...
Міщаночка, бачте, одна
Мені дещо прала. Спізнався
Я з нею – і тож пак вона

Учитись читать забажала.
Ну я і поміг! За малий який час
Вона вже й читала й писала,-
Зага́рливо так-то взялась!

Поїхав я, — й з ду́мки міщаночка тая
У мене пак вийшла!... Вона ж, навісна́я,
Все лістами душить сумління моє!
От, вівчив! – на лихо своє!

Яко́сь в мене ўчень один проявився, —

Замітний, дотепніш других:
Чудесно так в класі учився,
Кохався в завданках своїх.

Отож пак я з ним і зайнявся,-
Одмінну на його увагу поклав!...
Чи я ж пак того сподівався,
Щоб він мені ворогом став?!

Тепер він професором – "лучшим" од мене!
(В громади те склалось гадання шалене!)
Звичайно, болить з того серце моє!
От, вівчив! – на ліхо своє!

Літні знайомості

I
Улітку столичная пані
Жила в глушині далечезній.
Були ж тії днини кохані! –
В хламидці вона широчезній
Улюбім спокою собі походжала,
Або у садку в холодочку лежала,
Розкошів сільськи'х досхочу' заживала!
Ні тих пак знайомостей гучних,-
(Часами занадто утомних!)
Ні клопотів пільних, та бучних,-
(Часами занадто коштовних!).

Дозвілля і щирая воля! –
Звичайно, й в селі не без люду;
Та люди тут іншого поля,-
Простую пак мають полуду!
Які ж церемонії з людьми простими?...
Говориш собі що попало із ними;
Хоть в очі ти смійся над гостями чудними!
І в їх собі – часто буваєш!
Несуть тобі все із мішечків!...
А скільки вже в їх поживаєш –
Тих ягід, смачних пиріжечків!

Так! – щірії люди!... Але-бо

Яке ж то нещастя, мій Боже,
Як в місто приїдуть!! - О, небо! -
Сказати вам пані не може!
Водися ти з ними по цілому місту!
Провадь тую по́стать незгра́бну, дурні́сту!
Ах! Матимеш з ними поку́ту пак чисту!!
В театрі - підв'язують зуби,
Сидять з вами в сукні столітній,
В "prix-fixe" ах - заводять раху́би...
Ні, цур їй, знайомості літній!

II

Улітку столичная панна
З столицею вже попрощалась:
Минула пора та кохана
Балів та театрів, — зосталась
У місті лиш тая незносна духо́та,
Та поро́х... Поїхали всі! Лиш голота
Там літувать мусить. В столиці - нудота!
Ну, що́ ж!... Який час тут прожити,
В селі, не яка́ вже поку́та!
На "лоні природи" спочити,
На вбори зібратися тут!...

Та навіть, сказавши по правді,
Не кепсько і тут час минає:
Бо й тут нудьга́ пак не за́вжди,-
І тут розвага буває!
Знайомість тут трапилась досить цікава:
Паничик сусід... як "волошка" кудрява,
Що в житті буває!... Душа не лукава!
Та й вродою теж пак - нічо́го!...
В садку ж, а чи де́ там прийдеться,
Часа́ми до сме́рку самого
З сусідом розмова ведеться!

Мотóрний хлопчина!... Та що́ се
Він здумав до міста приїхати?!
Навіщо? До чого? Хто про́се?
Без його - тут ніколи дихать!
Забави, концерти, публічні читання!

Самá у гостях, а чи ждеш завітання, —
Звичайно, цікавіші є залицяння!
А він пак – собі затесався!!
Ну... тáм, на безлюдді сільському,
Звичайно, він іншим здавався!...
Ах, цур йому, хлопчику то́му!-

III

Столичне панятко маленьке,
Ота семиліточка Катя,
Замліле дівчатко білénьке,
У літнє вже вбралося плаття.
У літнє! – та з міста із старшими їде:
"В деревню", поправити личенько бліде.
Ну, й рада ж дівчинка, — правди діть ніде!
Нехай їй аби́що, тій школі!
І хатній тій муштрі суворій!
Гулятиме щиро на волі
Панятко, в селі, на просторі.

Дівча ж не впустило пак свого,
Все літо гуляло, стрибало!
Собі товариство до того
Гуляння сільського придбало:
Маленьку Катрусю, — мужицькую дóчку:
Пізнались дівчатка десть там у гайочку –
І гралися часто собі на пісочку,
Удвох, край водиці малої,
Або у кущах зелененьких;
Чому ж пак прия'зні такої
Не будь проміж діток маленьких?...

Та о'сінь надбігла!... Пакують
У скрині все панське манаття;
Вже Каті й пово'за ладнують,
В "дорожне" вдягли її плаття.
Проща́тись Катрусю, подружка сільська,
Прийшла до панянки: стої'ть там смутна́я,
Під дво'ром – і сльози втирає, малая...
Та се'ї не стра'шно небоги!

Панянки вона – не забу'де,
Але' докуча́ть, та пороги
Топтатъ їй у місті не бу'де!